OIKEUSMINISTERIÖ

VASTINE

Lainvalmisteluosasto

LsN Lauri Rautio

14.2.2019

Eduskunnan lakivaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI RIKOSLAIN JA VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTOSTA ANNETUN LAIN 17 §:N MUUTTAMISESTA (HE 231/2018 vp)

Hallitus antoi eduskunnalle esityksen laeiksi rikoslain ja valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 17 §:n muuttamisesta 15.11.2018. Esityksessä ehdotetaan lainsäädäntömuutoksia, joilla saatettaisiin Suomen lainsäädäntö vastaamaan 5.7.2017 hyväksytyn direktiivin unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin (ns. unionipetosdirektiivi, 2017/1371) vaatimuksia. Direktiivin 17 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 6.7.2019.

Tässä vastineessa oikeusministeriö lausuu eduskunnan lakivaliokunnan pyynnön mukaisesti mainitusta hallituksen esityksestä lakivaliokunnalle annetuista lausunnoista siltä osin kuin niissä vaikutettaisiin esitettävän harkittavaksi muutoksia hallituksen esitykseen.

Viittaukset direktiiviin

Pirkanmaan käräjäoikeus on katsonut, että osa esitetyistä lainkohdista on vaikeaselkoisia, koska niissä viitataan direktiivissä määriteltyihin käsitteisiin. *Keskusrikospoliisi* on pitänyt rikoslain 1 luvun 11 §:ään ehdotettujen

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

muutosten osalta sääntelytekniikkaa jossain määrin epäselvänä lain soveltamisen ja kansalaisten näkökulmasta. *Professori Melander* on katsonut rikoslain 36 luvun 9 §:ään ehdotetun vastaavan viittaussäännöksen osalta, että viittausta ei lähtökohtaisesti voi pitää rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta erityisen suotavana, mutta että tässä esityksessä tällainen sääntelyratkaisu on kuitenkin perusteltu. Pirkanmaan käräjäoikeus ehdottaa lakivaliokuntaa harkitsemaan, onko tällaisia lainkohtia mahdollista selkeyttää sisällyttämällä direktiivin määräykset lakiin ilman viittauksia direktiiviin.

Oikeusministeriö toteaa, että direktiiviviittausten tarkoittamien direktiivin kohtien ehdotettua tarkempi luonnehdinta rikoslaissa on arvioitu teknisesti varsin vaikeaksi ottaen huomioon, että asiassa ei ole nähty kansallisista tarpeista johtuvia perusteita laajentaa rangaistavan käyttäytymisen alaa direktiivin edellyttämää enempää. Valitulla täytäntöönpanotekniikalla on näin ollen haluttu varmistua siitä, että ehdotetut rikoslain muutokset rajoittuvat direktiivin edellyttämiin ja että sääntely on perustuslain 8 §:ssä vahvistettu rikosoikeudellinen laillisuusperiaate huomioon ottaen tarkkarajaista. Toisaalta valitun täytäntöönpanotekniikan käyttämisellä on haluttu varmistaa, että muutosten jälkeen kansallinen lainsäädäntö varmasti täyttää direktiivissä edellytetyn niin, ettei mikään direktiivissä tarkoitettu toiminta jää kansallisten säännösten kattaman alan ulkopuolelle. Edelleen on arvioitu, että direktiiviviittauksista luopuminen niissä säännöksissä, joissa niitä ehdotetaan käytettäväksi, olisi omiaan tekemään näistä säännöksistä ehdotettua vaikealukuisempia, koska viitatut direktiivin kohdat ovat sisällöltään varsin laajoja ja yksityiskohtaisia. Viittaukset kohdistuvat tarkasti direktiivin tiettyihin artikloihin ja näiden yksittäisiin kohtiin, jotta viittauksia sisältävät säännökset olisivat mahdollisimman tarkkarajaisia.

Oikeusministeriö katsoo, että viittaukset direktiiviin on siksi perusteltua säilyttää eikä lakiehdotuksen tarkistaminen ole tältä osin perusteltua.

Edellyttääkö direktiivi ehdotettua laajempia muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön?

Valtioneuvoston oikeuskansleri arvioi direktiivin kriminalisointivelvoitteiden toteutumisen varmistamisen edellyttävän vielä sen arvioimista, salliiko direktiivin 4 artiklan 2 kohdan a) alakohdan velvoite kriminalisoida lahjuksen ottaminen sellaisten rangaistavuuden lisäkriteereiden ylläpitämistä, jotka ilmenevät lahjuksen ottamista kansanedustajana koskevasta rikostunnusmerkistöstä (rikoslain 40 luvun 4 §). Sama pätee b) alakohdan velvoitteeseen kriminalisoida lahjuksen antaminen ja niihin rangaistavuuden lisäkriteereihin, jotka ilmenevät lahjuksen antamista kansanedustajalle koskevasta rikostunnusmerkistöstä (rikoslain 16 luvun 14 a §). Vastaavasti lausunnossa pohditaan, edellyttääkö direktiivin 5 artiklan 2 kohdan velvoite kriminalisoida direktiivin 3 artiklassa ja 4 artiklan 3 kohdassa

tarkoitettujen rikosten osalta myös rikoksen yritys esitettyä laajempia yrityskriminalisointeja. Lisäksi lausunnossa katsotaan, että direktiivin 9 artiklassa harkinnanvaraisina mainitut oikeushenkilöille tuomittavien seuraamusten muodot olisivat yksi lisäimpulssi ryhtyä selvittämään oikeushenkilöille tuomittavien rangaistusseuraamusten valikoiman laajentamista. Valtioneuvoston oikeuskansleri kuitenkin korostaa, että lausunnossa esitetyt havainnot ovat lainsäätäjän harkintaan kuuluvia lain sisältöä koskevia seikkoja. Hallituksen esityksen mukaisille ratkaisuille ei lausunnon mukaan ole valtiosääntöoikeudellisia tai unionin oikeuteen liittyviä esteitä.

Oikeusministeriö toteaa, että esityksessä lähtökohtana on ollut pidättäytyminen sellaisesta kansallisesta lisäsääntelystä, jota direktiivin täytäntöönpanon ei ole katsottu edellyttävän. Esityksen perusteluissa on yksityiskohtaisesti perusteltu, miksi lahjuksen antamisen ja ottamisen (HE s. 28-32) ja tiettyjen direktiivissä tarkoitettujen rikosten yritysten kriminalisoinnin (HE s. 35-38) osalta ei ole tarvetta ehdotettua laaja-alaisemmille lainsäädäntömuutoksille. Oikeushenkilöitä koskevien rangaistussäännösten osalta olennaista on, että direktiivissä edellytetään vain rikosoikeudellisia tai muita sakkoja. Muut direktiivissä mainitut oikeushenkilöihin kohdistettavat seuraamukset ovat esimerkinomaisia ja harkinnanvaraisia.

Oikeusministeriö katsoo, ettei lakiehdotuksen tarkistaminen ole tältä osin perusteltua.

Arvonlisäveroon kohdistuvien rikosten korkeampi kynnysarvo

Keskusrikospoliisi toteaa, että arvonlisäveroon kohdistuvien petosten osalta direktiiviä sovelletaan ainoastaan, kun direktiivissä määritellyt teot tai laiminlyönnit ovat yhteydessä kahden tai useamman jäsenvaltion alueeseen ja jos rikoksista aiheutuva kokonaisvahinko on vähintään 10 miljoonaa euroa. Keskusrikospoliisi pitää soveltamisen rajaa korkeana. Alempi vahinkomäärä mahdollistaisi varhaisemman puuttumisen myös oikeushenkilön rangaistusvastuuseen. *Valtakunnansyyttäjänvirasto* katsoo, että ehdotettuun rikoslain 1 luvun 11 §:n 9 kohtaan on otettu viittaukset direktiiviin 3 artiklan 2 kohtaan ja 4 artiklan 1-3 kohtaan tarkoituksin rajata direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa oleva arvonlisäveropetoksia koskeva direktiivin soveltamisrajoitus kansallisen säännöksen ulkopuolelle. Valtakunnansyyttäjänvirasto arvioi, että käytännössä tämä voi aiheuttaa soveltamisongelmia, koska 2 artiklan 2 kohdassa määritellään direktiivin soveltamisala arvonlisäveropetosten osalta siten, että sitä sovelletaan ainoastaan yhteiseen arvonlisäverojärjestelmään kohdistuviin vakaviin rikoksiin.

Oikeusministeriö toteaa, että mainittu 10 miljoonan euron kynnysarvo perustuu direktiivin 2 artiklan 2 kohtaan, johon ei voida direktiivin kansallisessa täytäntöönpanossa vaikuttaa. Kyseistä kynnysarvoa ei kuitenkaan

ehdoteta kirjattavaksi kansalliseen lakiin tai sen tulkintaa ohjaaviin esitöihin. Direktiivin minimisääntelyluonteesta johtuen vaikuttaa selvältä, että direktiivissä edellytettyä sääntelyä saadaan kansallisesti soveltaa myös kyseisen kynnysarvon alle jääviin rikoksiin. Kynnysarvon merkitys on sen varmistamisessa, että direktiivin mukaista sääntelyä kaikissa jäsenvaltioissa sovelletaan vähintään kynnysarvon ylittäviin tekoihin. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota ehdotettuun täytäntöönpanotapaan, jossa viitataan nimenomaisesti koko direktiivin sijasta vain sen tiettyihin artikloihin ja niissä tarkoitettuun sääntelyyn. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan merkille pantavaa lisäksi on, että tässä suhteessa olennaisessa direktiivin 3 artiklan 2 kohdan d alakohdassa ei ole viitattu direktiivin 2 artiklan 2 kohdan rajoitukseen.

Oikeusministeriö katsoo, että lakiehdotuksen tarkistaminen ei tältä osin ole perusteltua.

Termin ”talousarvio” käyttäminen avustuksen määritelmää koskevassa säännöksessä

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lausunnossa katsotaan, että aikanaan (13.11.1998/814) tehtyä lainsäädännöllistä ratkaisua kytkeä rikoslain 29 luvun 9 §:n määritelmät sanaan ”talousarvio” voidaan laillisuusperiaatteen kannalta pitää jossain määrin epäonnistuneena. Parempi ilmaisu löytyisi esimerkiksi valtiontalouden tarkastusvirastosta annetusta laista, jonka 17 §:ssä puhutaan hoidettavina ja vastattavina olevista varoista eikä siis talousarviossa olevista tai siitä maksettavista varoista.

Oikeusministeriö toteaa, että esityksessä lähtökohtana on ollut pidättäytyminen sellaisesta kansallisesta lisäsääntelystä, jota direktiivin täytäntöönpanon ei ole katsottu edellyttävän. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lausunnossa esiin noussut ehdotus ei ole noussut esiin esitystä valmistelleessa työryhmätyössä tai siitä annetuissa lausunnoissa. Ehdotus edellyttäisi laajempaa harkintaa kuin mitä nyt esityksen eduskuntavaiheessa voidaan harjoittaa.

Oikeusministeriö katsoo, ettei lakiehdotuksen tarkistaminen ole tältä osin perusteltua.

Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevat ehdotukset

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lausunnossa pohditaan, voitaisiinko oikeushenkilön rangaistusvastuu esityksestä poiketen ulottaa petokseen ja törkeään petokseen yleisesti ilman keinotekoisia rajauksia. Lisäksi lausunnon mukaan tuntuu myös jossain määrin keinotekoiselta, että oikeushenkilön rangaistusvastuu tulisi kysymykseen vain sellaisten veropetosten ja törkeiden veropetosten kohdalla, joiden kohteena on arvonlisävero.

Oikeusministeriö toteaa, että esityksessä lähtökohtana on ollut pidättäytyminen sellaisesta kansallisesta lisäsääntelystä, jota direktiivin täytäntöönpanon ei ole katsottu edellyttävän. Oikeushenkilön rangaistusvastuun osalta ehdotettuja rajauksia on lisäksi pidetty esityksestä ja tätä edeltäneestä työryhmämietinnöstä saaduissa useissa lausunnoissa perusteltuina muun muassa sillä perusteella, että rangaistavan käyttäytymisen alan perusteeton laajentaminen olisi epätarkoituksenmukaisempi vaihtoehto. Lisäksi veropetoksia koskevan oikeushenkilön rangaistusvastuun osalta voidaan todeta seuraavaa. Kansallisesti ei ole tiedossa näkemyksiä, joiden mukaan rikoslain 29 luvun 10 §:ssä säädetty oikeushenkilön rangaistusvastuuta veropetoksissa koskeva rajaus olisi osoittautunut ongelmalliseksi. Kansallisesti on tämän sijaan katsottu, että verorikoksissa perinteinen rangaistusvastuu, rikosperusteinen vahingonkorvaus ja hallinnolliset veroseuraamukset muodostavat niin tuntuvan seuraamuskokonaisuuden, että yhteisösakon lisäämistä siihen ei ole pidettävä tarpeellisena (HE 95/1993 vp s. 25 ja HE 53/2002 vp s. 15). Oikeusministeriön näkemyksen mukaan tämän arvion lähtökohdat ovat pysyneet ennallaan.

Oikeusministeriö katsoo, ettei lakiehdotuksen tarkistaminen ole tältä osin perusteltua.

Professori Melander on katsonut olevan syytä arvioida, muodostaako oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskeva sääntely soveltamisalaltaan johdonmukaisen kokonaisuuden ja olisiko sääntelyn soveltamisalan suhteen syytä toteuttaa kansallisesti arvioitavia muutoksia, EU-rikosoikeuden vaikutus soveltamisalan laajentumiseen myös huomioon ottaen. Samassa yhteydessä olisi Melanderin mukaan syytä myös arvioida, ovatko yhteisösakon tämänhetkiset rikoslain 9 luvun 5 §:ssä tarkoitetut vähimmäis- ja enimmäismäärät (vähintään 850 euroa ja enintään 850 000 euroa) oikeasuhtaiset. Edelleen samassa yhteydessä olisi syytä arvioida yleisemmin oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevan rikoslain 9 luvun toimivuutta ja luvun sääntelykokonaisuuden selkeyttä.

Oikeusministeriö toteaa, että esityksessä lähtökohtana on ollut pidättäytyminen sellaisesta kansallisesta lisäsääntelystä, jota direktiivin täytäntöönpanon ei ole katsottu edellyttävän. Oikeusministeriö toteaa EU-säädösten yhteensovittamisen kansallisten säädösten kanssa olevan tätä yhtä tarkastelukokonaisuutta laajempi kysymys, joka on pyritty nyt käsiteltävänä olevassa ehdotuksessakin ratkaisemaan panemalla velvoittavat EU-säädökset täytäntöön tavalla, joka on mahdollisimman hyvin yhteensopiva voimassa olevan kansallisen lainsäädännön kanssa. Oikeusministeriö huomauttaa lisäksi, että yhteisösakon rahamäärän osalta tulee huomioida eduskunnassa vireillä oleva hallituksen esitys (HE 1/2016 vp), jossa muun ohessa ehdotetaan yhteisösakon asteikon korottamista siten, että sakon vähimmäismäärä olisi 2 500 euroa ja sakon enimmäismäärä 2 500 000 euroa.

Valtiontalouden tarkastusviraston ilmoitusvelvollisuus

Poliisihallitus katsoo valtiontalouden tarkastusvirastolle ehdotettavan ilmoitusvelvollisuuden osalta, että jos valtiontalouden tarkastusvirastosta (VTV) annetun lain 17.1 § mukaisesti viranomainen, laitos, liikelaitos tai valtion rahasto on tehnyt rikosilmoituksen toiminnassaan tehdystä rikoksesta ja asiasta on käynnistetty esitutkinta, on outoa, että valtiontalouden tarkastusviraston tulee antaa asiasta tietoja ilman tutkinnanjohtajan lupaa. Poliisihallitus katsoo, että selkeämpää olisi, jos tarkastusvirastolla olisi mahdollisuus olla ilmoittamatta niissä tilanteissa, joissa esitutkinta ja sitä kautta EU-elimille ilmoittaminen on käynnissä ja/tai suoritettu. Poliisihallituksen mukaan esitetty ratkaisu on kuitenkin säädösteknisesti onnistunut siinä, että kynnys EU-elimille ilmoittamiseen on erittäin matala, jolloin tarkastusvirastossa ei jouduta punnitsemaan kovinkaan tarkkaan teon mahdollista rangaistavuutta tilanteessa, joissa esitutkintaa ei vielä ole käynnistetty.

Oikeusministeriö toteaa, että valtiontalouden tarkastusvirastoa koskeva ilmoitusvelvollisuus perustuu direktiivin 15 artiklan 3 kohdan velvoitteeseen, jonka sisältöön ei kansallisessa täytäntöönpanossa voida puuttua. Oikeusministeriö huomauttaa ehdotetun sääntelyratkaisun olevan varsin selkeä sen kannalta, että tarkastusvirastossa ei jouduttaisi harkitsemaan teon mahdollista rangaistavuutta tai sitä, onko epäilystä jo saatettu tieto EU:n toimivaltaisille viranomaisille.

Oikeusministeriö katsoo, ettei lakiehdotuksen tarkistaminen ole tältä osin perusteltua.

Esityksen suhde hankintasääntelyyn

Poliisihallitus katsoo, että lakiesityksiin liittyen kaksi seikkaa heikentävät lainsäädännön johdonmukaisuutta: jäljelle jäävät viittaukset vanhoihin petostentorjuntasopimuksiin ja voimassa olevan hankintasääntelyn poissuljentaperusteiden rikosnimikkeet, joihin ei sisälly ehdotettua törkeää avustuksen väärinkäyttöä.

Oikeusministeriö toteaa, että esityksessä lähtökohtana on ollut pidättäytyminen sellaisesta kansallisesta lisäsääntelystä, jota direktiivin täytäntöönpanon ei ole katsottu edellyttävän. Poliisihallituksen lausunnossa esiin nousseet seikat eivät ole myöskään nousseet esiin esitystä valmistelleessa työryhmätyössä tai siitä annetuissa lausunnoissa. Ehdotukset edellyttäisivät laajempaa harkintaa kuin mitä nyt esityksen eduskuntavaiheessa voidaan harjoittaa.

Oikeusministeriö katsoo, ettei lakiehdotuksen tarkistaminen ole tältä osin perusteltua.

Yksityiskohtaiset perustelut valtiontalouden tarkastusviraston tehtävistä

Valtiovarainministeriö toteaa, että hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen (s. 57 viimeinen kappale) mukaan Tullin keräämät ja EU:lle tilitettävät varat sisältyvät valtiontalouden tarkastusvirastossa (VTV) tehtävään tarkastukseen, mikä pitää paikkansa. Valtiovarainministeriö kuitenkin toteaa, että VTV:n ilmoitusvelvollisuus direktiivin mukaisista rikoksista on yleinen ja koskee kaikkia havaittuja VTV:n tarkastusoikeuden piiriin kuuluvia Euroopan unionin varoja, joihin liittyy rikosepäily, eikä ilmoitusvelvollisuus koske pelkästään tulleja. Toisaalta yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan jäljempänä (s. 58) lakiin valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja, mikä kattaa lisäksi mm. Euroopan unionin varoista Suomeen myönnetyt avustukset. Tältä osin valtiovarainministeriö jättää lakivaliokunnan harkintaan, onko tätä seikkaa (VTV:n yleinen ilmoitusvelvollisuus) tarpeen selventää lausunnossa.

Oikeusministeriö toteaa, että valtiontalouden tarkastusvirastosta (VTV) annettua lakia muutettaisiin niin, että tarkastusviraston olisi ilmoitettava Euroopan petostentorjuntavirastolle ja muille toimivaltaisille Euroopan unionin viranomaisille kaikki sen tehtäviänsä hoitaessaan tietoonsa saamat teot, jotka voidaan luokitella direktiivissä tarkoitetuiksi rikoksiksi. Säännöksessä ei siten millään tavalla rajoitettaisi niitä rikoksia, joista VTV:n tulisi ilmoittaa. Myöskään säännöstä koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa ei rajoiteta sitä, mistä rikoksista VTV:n tulisi ilmoittaa. Valtiovarainministeriön kuvaamassa yksityiskohtaisten perustelujen kohdassa on kysymys siitä, että direktiivin suhdetta kansalliseen lainsäädäntöön koskevassa kohdassa selostetaan VTV:n pääasiallisia työtehtäviä.

Oikeusministeriö katsoo, että valtiontalouden tarkastusviraston ilmoitusvelvollisuus on ehdotetun säännöksen ja sen perustelujen perusteella selkeä eikä valtiovarainministeriön huomio edellytä muutoksia ehdotettuun.

Yksityiskohtaiset perustelut maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan osalta

Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomioita esityksen yksityiskohtaisiin perusteluihin unionipetosdirektiivin sisältöä ja sen suhdetta Suomen lainsäädäntöön koskevan osion 15 artiklan osalta. Ministeriö toteaa, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaa koskevien perustelujen osalta esityksen sivuilla 55 ja 56 esitetyt tiedot edellyttäisivät täsmentämistä Euroopan maatalouden tukirahastoa ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa koskevan kappaleen sekä ministeriön sisäisen

tarkastuksen yksikköä kuvaavan kappaleen osalta. Ministeriö esittää harkittavaksi perustelujen täydentämistä, vaikka katsookin esityksessä todetun mukaisesti, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan ohjelmien osalta direktiivin 15 artiklan 3 kohdan mukainen velvoite vaikuttaisi olevan kattavasti säädetty.

Oikeusministeriö toteaa, että esityksessä todetun mukaisesti kansallinen lainsäädäntö vaikuttaisi vastaavan direktiivin 15 artiklan 3 kohdan mukaista velvoitetta, kun lainsäädäntöön tehdään ehdotettu lakia valtiontalouden tarkastusvirastosta (VTV) koskeva muutos.

Virka-aseman väärinkäyttämistä koskevan rangaistussäännöksen muuttaminen koskemaan myös kansanedustajia

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei ole pitänyt esitystä tältä osin tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on tältä osin katsonut, että esitys olisi syytä käsitellä perustuslakivaliokunnassa. *Ruotsalainen eduskuntaryhmä* on katsonut, että virka-aseman väärinkäyttämistä koskevia perusteluja tulisi valiokuntakäsittelyssä edelleen tarkentaa. Erityisesti pykälän muotoilu ”varaa, osoittaa, maksaa tai käyttää” on mahdollista tulkita hyvinkin laajaksi. Ruotsalainen eduskuntaryhmä on katsonut, että lakivaliokunnan tulisi tarkentaa lain soveltamisalaa ja näin estää epäselvien tilanteiden syntymistä. *Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä* on katsonut, että esitettyyn sääntelyyn sisältyy mahdollisesti edelleen kielellistä vaikeaselkoisuutta sekä sisällöllistä epäselvyyttä. Valiokuntakäsittelyssä ja siinä suoritetuissa kuulemisissa tulee varmistaa, että ehdotettu sääntely täyttää laillisuusperiaatteen edellytykset muun muassa sääntelyn ennakoitavuuden ja selkeyden näkökulmasta.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lausunnossa katsotaan, että laillisuusperiaatteen kannalta ehdotus on edelleen haasteellinen ja että varaaminen ja osoittaminen ovat tunnusmerkkeinä epämääräisiä ja sisällöltään vaikeasti ennakoitavia. Lausunnossa huomautetaan, että ehdotetussa kansanedustajia koskevassa säännöksessä ei viitata muiden virkarikosten tapaan virkavelvollisuuden sisältöä määrittävien säännösten ja määräysten rikkomiseen ja katsotaan, että rangaistavan menettelyn rajan kannalta olennaiselta omaisuuden käyttötarkoituksen määrittelyltä tulisi käytännössä vaatia samanlaista tarkkuutta ja selkeyttä kuin oikeuskäytännössä vaaditaan virkavelvollisuuden sisältöä määrittäviltä säännöksiltä ja määräyksiltä.

Professori Melander on katsonut, että esityksessä ehdotettua rajoitettua säännöstä voidaan pitää lähtökohtaisesti perusteltuna. Melander on arvioinut, että säännöksessä käytetyt ilmaisut varaisi, osoittaisi, maksaisi tai

käyttäisi ovat yleiskieliseltä merkityssisällöltään selviä ja vastaavat direktiivissä käytettyjä ilmaisuja paremmin asiaan liittyvää vakiintunutta kielenkäyttöä. Melanderin mukaan kokonaisuutena arvioiden ehdotettu säännös muodostaa rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta arvioiden riittävän tarkkarajaisen ja täsmällisen säännöksen. Melanderin mukaan arvioon vaikuttaa myös, että ehdotettu säännös sisältäisi nimenomaisen viittauksen unionipetosdirektiivin 2(1)(a) artiklassa tarkoitettuihin unionin taloudellisiin etuihin, mikä rajaa säännöksen soveltamisalaa.

Melander on kuitenkin katsonut olevan ongelmallista, että kansanedustajia koskevaa sääntelyä sisällytettäisiin rikoslain 40 luvun 7 §:n virka-aseman väärinkäyttämistä koskevaan sääntelyyn. Melander on huomauttanut, että rikoslain 40 luvussa on omaksuttu sääntelyratkaisu, jossa kansanedustajia koskeva sääntely on erotettu omiksi säännöksikseen ja näin erotettu virkarikoksia koskevasta sääntelystä, vaikka kansanedustajia koskeva sääntely onkin sisällytetty rikoslain virkarikoksia koskevaan lukuun. Melanderin mukaan olisi siksi perusteltua eriyttää esityksessä rikoslain 40 luvun 7 §:n 2 momenttiin ehdotettu kansanedustajia koskeva sääntely omaksi rikossäännöksekseen.

Oikeusministeriö ensinnäkin toteaa, että direktiivin 4 artiklan 3 kohdan perusteella tahallinen varojen väärinkäyttö tulee olla rangaistavaa myös kansanedustajan tekemänä. Kysymys on siten ennen kaikkea siitä, millä tavalla direktiivin tätä koskeva velvoite pannaan täytäntöön kansallisen lainsäädännön kannalta perustelluimmalla tavalla. Oikeusministeriö toteaa, että perustuslain 8 §:ssä vahvistettu rikosoikeudellinen laillisuusperiaate sisältää vaatimuksen sääntelyn täsmällisyydestä. Sen mukaan kunkin rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava laissa riittävällä täsmällisyydellä siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa (PeVL 16/2013 vp, s. 2/I, PeVL 6/2014 vp, s. 2/I ja PeVL 56/2014 vp s. 2/II). Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että käsiteltävänä oleva säännös on pyritty kirjoittamaan mahdollisimman tarkkarajaiseksi esimerkiksi sisällyttämällä säännökseen viittaus direktiivin asian kannalta olennaiseen sääntelyyn sekä käyttämällä yleiskieliseltä merkityssisällöltään mahdollisimman ymmärrettäviä luonnehdintoja. Oikeusministeriö pitää ehdotettua rangaistussäännöstä laillisuusperiaatteen kannalta hyväksyttävänä eikä pidä tarpeellisena perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytämistä asiasta.

Oikeusministeriö toteaa, että estettä ei ole sille, että kansanedustajia koskeva rangaistussäännös voidaan sisällyttää rikoslain virkarikoksia koskevaan 40 lukuun ja myös virkamiehiä koskevaan virka-aseman väärinkäyttämistä koskevaan rangaistussäännökseen. Rikoslain 40 luku sisältää jo esimerkiksi lahjuksen ottamista kansanedustajana koskevan rangaistussäännöksen. Lisäksi luvun soveltamisalaa koskevan 12 §:n perusteella useita luvun rangaistussäännöksiä voidaan soveltaa muun ohessa julkisyhteisön

työntekijään ja pykälän 5 momentin perusteella jopa yksityisen sektorin työntekijäasemassa oleviin henkilöihin.

Jos lakivaliokunta tästä huolimatta katsoo, että kansanedustajia koskeva rangaistussäännös tulee sijoittaa erilliseen pykälään virka-aseman väärinkäyttämistä koskevan pykälän sijaan, oikeusministeriö katsoo, että kyseinen pykälä on direktiivin yhdenmukaisen täytäntöönpanon kannalta perusteltua muodostaa hallituksen esityksessä ehdotetun rikoslain 40 luvun 7 §:n 2 momentin pohjalta ja vastaten mahdollisimman pitkälle siinä valittuja sääntelyratkaisuja. Rangaistussäännös voitaisiin muotoilla esimerkiksi seuraavasti.

> 40 luku
> Virkarikoksista
>
> 8 a §
> Euroopan unionin varojen väärinkäyttö kansanedustajana
>
> Jos kansanedustaja, jonka tehtävänä on varojen tai muun omaisuuden hallinnointi, tässä tehtävässään varaa, osoittaa, maksaa tai käyttää tällaista omaisuutta tiettyyn tarkoitukseen omaisuuden käyttötarkoituksen vastaisesti vahingoittaakseen unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisen keinoin annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2017/1371 2 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua unionin taloudellista etua, on tuomittava *Euroopan unionin varojen väärinkäytöstä kansanedustajana* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.
>
> 8 b §
> Törkeä Euroopan unionin varojen väärinkäyttö kansanedustajana
>
> Jos Euroopan unionin varojen väärinkäytössä kansanedustajana
> 1) tavoitellaan huomattavan suurta hyötyä tai
> 2) pyritään aiheuttamaan erityisen tuntuvaa haittaa tai vahinkoa
> ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, kansanedustaja on tuomittava *törkeästä Euroopan unionin varojen väärinkäytöstä kansanedustajana* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

Ehdotuksen perusteella Euroopan unionin varojen väärinkäytöstä kansanedustajana voitaisiin tuomita kansanedustaja, jonka tehtävänä

olisi varojen tai muun omaisuuden hallinnointi. Kansanedustaja syyllistyisi rangaistussäännöksessä tarkoitettuun toimintaan, jos hän tässä tehtävässään varaisi, osoittaisi, maksaisi tai käyttäisi tällaisia varoja tai omaisuutta tiettyyn tarkoitukseen varojen tai omaisuuden oikean käyttötarkoituksen vastaisesti vahingoittaakseen direktiivin 2 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua unionin taloudellista etua. Varojen tai omaisuuden tiettyyn tarkoitukseen varaamisen, osoittamisen, maksamisen ja käyttämisen voidaan ajatella tyypillisesti tapahtuvan ajallisesti tässä järjestyksessä ja ehdotetun säännöksen kohtien kuvaavan tyypillisesti toiminnan eri vaiheita, vaikka mahdollista on myös, että toiminta samanaikaisesti täyttäisi useampiakin kohdissa tarkoitetuista toimista. Olennaista on, että ehdotetun tunnusmerkistön täyttymiseen riittäisi toimiminen yhdelläkin näistä tavoista.

Direktiivin 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun toiminnan sisältöä selvennetään direktiivin johdanto-osan 9 kappaleessa, jonka mukaan artiklassa hallinnoinnilla voidaan tarkoittaa vastuu- tai valvontatehtävää. Unionin taloudellisilla eduilla taas tarkoitetaan direktiivin 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti kaikkia tuloja, menoja ja varoja, jotka kuuluvat johonkin seuraavista, on hankittu niistä jonkin kautta tai lankeavat maksettaviksi niistä johonkin: i) unionin talousarvio; ii) perussopimusten mukaisesti perustettujen unionin toimielinten, elinten ja laitosten talousarviot tai niiden suoraan tai välillisesti hallinnoimat ja valvomat talousarviot.

Käytännössä säännöksen tarkoittamasta tilanteesta voisi siten olla kysymys esimerkiksi silloin, jos kansanedustajan tehtävänä olisi jostakin unionin rahastosta maksettavien varojen hoitaminen tai ainakin näiden käytön valvonta ja hän tässä tehtävässään varaisi, osoittaisi, maksaisi tai käyttäisi tällaisia varoja muuhun kuin tietämäänsä rahaston oikeaan käyttötarkoitukseen vahingoittaakseen näin toimimalla unionin taloudellisia etuja.

Törkeää Euroopan unionin varojen väärinkäyttöä kansanedustajana koskevan rangaistussäännöksen mukaan kansanedustaja olisi tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi, jos Euroopan unionin varojen väärinkäytössä kansanedustajana tavoitellaan huomattavan suurta hyötyä tai pyritään aiheuttamaan erityisen tuntuvaa haittaa tai vahinkoa ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Pykälän rakenne noudattelisi rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttua vakiintunutta törkeän tekomuodon kirjoitustapaa. Sen mukaan törkeän tekomuodon soveltaminen edellyttää ensinnäkin sitä, että rangaistussäännöksen tyhjentävässä esimerkkiluettelossa mainittu kvalifiointiperuste on käsillä. Euroopan unionin varojen väärinkäytön kansanedustajana törkeäksi kvalifioivana perusteena olisi, että rikoksessa tavoiteltaisiin huomattavan suurta hyötyä tai että Euroopan unionille pyrittäisiin aiheutta-

maan erityisen tuntuvaa haittaa tai vahinkoa. Arvioitaessa, milloin kysymys on huomattavan suuresta hyödystä tai erityisen tuntuvasta haitasta tai vahingosta olisi sovellettava yleistä mittapuuta. Kysymys olisi siten objektiivisesta arviosta eikä tarkkoja rahamääräisiä ohjeita voida antaa. Lähtökohtana voitaisiin kuitenkin pitää muiden rikosten osalta oikeuskäytännössä vakiintuneita rajoja, jotka koskevat esimerkiksi hyödyn tai vahingon huomattavan suuruuden arviointia. Hyödyn tai vahingon ollessa 100 000 euroa tai enemmän voitaisiin joka tapauksessa yleensä olettaa, että kysymys olisi huomattavan suuresta hyödystä tai erityisen tuntuvasta haitasta tai vahingosta, koska määrä selvästi ylittää oikeuskäytännössä tältä osin vakiintuneet rajat.

Lisäksi edellytettäisiin, että teko on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Kysymys olisi kokonaisharkinnasta. Rangaistusasteikoksi ehdotettaisiin törkeissä talousrikoksissa vakiintuneesti käytettyä rangaistusasteikkoa vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta. Rangaistusasteikko vastaisi myös direktiivin 7 artiklan 3 kohdan velvoitteeseen vähintään neljän vuoden enimmäisrangaistuksesta.

Jos omaksutaan edellä kuvattu sääntelymalli, jossa kansanedustajien osalta EU:n varojen väärinkäytöstä säädetään rikoslain 40 luvun 7 §:n 2 momentin sijaan luvun 8 a ja 8 b §:ssä, muutos tulisi ensinnäkin huomioida esityksessä ehdotetussa rikoslain 1 luvun 11 §:n 2 momentin muutoksessa siltä osin kuin ehdotetaan muutettavaksi momentin 12 kohtaa. Oikeusministeriö katsoo, että ehdotetun perusteella muutettu rikoslain 1 luvun 11 §:n 2 momentin 12 kohta voisi kuulua esimerkiksi seuraavasti.

> 1 luku
> Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta
>
> 11 §
> Kaksoisrangaistavuuden vaatimus
>
> ---
>
> 12) 40 luvun 7*,* 8*, 8 a tai 8 b* §:ssä, jos teko on unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2017/1371 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu varojen väärinkäyttö ja jos rikoksen tekijä on kansanedustaja, ulkomainen virkamies tai ulkomaisen parlamentin jäsen.

Lisäksi ehdotettu muutos tulisi huomioida esityksessä ehdotetussa rikoslain 40 luvun 12 §:n 4 kohdassa. Oikeusministeriö katsoo, että ehdotetun

perusteella muutettu rikoslain 40 luvun 12 §:n 4 momentti voisi kuulua esimerkiksi seuraavasti.

40 luku
Virkarikoksista

12 §
Soveltamisalasäännökset

Tämän luvun *4, 4* a*, 8 a, 8 b* ja 14 §:ää sovelletaan myös ulkomaisen parlamentin jäseneen.

Lisäksi ehdotettu muutos tulisi huomioida siten, että alkuperäisessä esityksessä ehdotetut muutokset rikoslain 40 luvun 7 ja 8 §:ään jätettäisiin tekemättä.

Tässä ehdotetusta Euroopan unionin varojen väärinkäyttöä kansanedustajana koskevasta rangaistussäännöksestä voidaan direktiivin edellyttämän osalta todeta vielä seuraavaa. Rangaistavaa ei suoraan säännöksen sanamuodon perusteella olisi vasta yritysasteelle edennyt teko. Tältä osin huomiota voidaan kuitenkin kiinnittää siihen, että rangaistussäännöksellä katsottaisiin täytettävän direktiivin 4 artiklan 3 kohdan mukainen kriminalisointivelvoite, joka edellyttää muun ohessa vahingon aiheutumista unionin taloudellisille eduille. Tässä ehdotettavaan tunnusmerkistöön ei sisältyisi edellytystä aiheutuneesta vahingosta. Tämän sijaan riittäisi, että kansanedustajan tarkoituksena olisi vahingoittaa unionin taloudellisia etuja. Tästä johtuen direktiivi ei vaikuttaisi edellyttävän yrityksen erillistä kriminalisointia.

Muilta osin ehdotettu muutos ei oikeusministeriön näkemyksen mukaan aiheuttaisi tarvetta direktiivien velvoitteiden täyttymisen uudelleen arvioinnille.

Yhteensovittaminen muiden vireillä olevien hallitusten esitysten kanssa

Oikeusministeriö toteaa hallituksen esityksessä todetun mukaisesti, että eduskunnassa käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta (HE 65/2018 vp) on ehdotettu rikoslain 29 luvun 9 §:n 2 momentin muuttamista avustuksen määritelmän osalta. Määritelmää on ehdotettu muutettavaksi 2 kohdan osalta sisällöllisesti vastaavasti kuin nyt käsiteltävässä esityksessä niin, että momentin 2 kohdassa ilmaisu Euroopan yhteisöt ajantasaistetaan muotoon Euroopan

unioni. Lisäksi on ehdotettu muutettavaksi momentin 1 kohtaa. Oikeusministeriö pitää tästä johtuen käsittelytilanteiden johdosta perusteltuna, että nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä muutetaan esityksestä poiketen rikoslain 29 luvun 9 §:n 2 momentista vain momentin 2 kohtaa.

Oikeusministeriö toteaa hallituksen esityksessä todetun mukaisesti, että eduskunnassa käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 212/2018 vp) on ehdotettu rikoslain 1 luvun 11 pykälän 2 momentin 6 kohdan muuttamista. Oikeusministeriö pitää käsittelytilanteiden johdosta perusteltuna, että nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä tehtävässä muutoksessa huomioidaan mainittu muutos, jos se tulee voimaan ennen tässä esityksessä ehdotettua muutosta. Jos edellä käsitelty Euroopan unionin varojen väärinkäyttöä kansanedustajana koskeva muutos myös tehdään, rikoslain (39/1889) 1 luvun 11 §:n 2 momentti tulee oikeusministeriön näkemyksen mukaan muuttaa seuraavasti.

1 luku
Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta

11 §
Kaksoisrangaistavuuden vaatimus

Vaikka teosta ei säädetä rangaistusta tekopaikan laissa, siihen sovelletaan Suomen lakia, jos sen on tehnyt Suomen kansalainen tai 6 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu henkilö ja teosta säädetään rangaistus:

1) 11 luvun 5 tai 6 §:ssä, jos teko on sellainen sotarikos tai törkeä sotarikos taikka osallisuusteko niihin, jota tarkoitetaan kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa tehdyn yleissopimuksen (SopS 93/1994) toisen pöytäkirjan 15 artiklassa;
2) 15 luvun 12 a §:n nojalla mainitun luvun 1—9 §:ssä;
3) 16 luvun 1—3 §:ssä ja vaikka rikoksen kohteena on 40 luvun 11 §:n 2, 3 tai 5 kohdassa tarkoitettu henkilö taikka ulkomainen virkamies, joka toimii Kansainvälisen rikostuomioistuimen palveluksessa;
4) 16 luvun 13, 14, 14 a tai 14 b §:ssä ja vaikka lainkohtia sovelletaan mainitun luvun 20 §:n nojalla;
5) 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä;
6) 20 luvun 1, 2, 4, 5, 6, 7, *7 b* tai 8 a—8 c §:ssä;
7) 20 luvun 9 tai 9 a §:ssä, jos teko kohdistuu kahdeksaatoista vuotta nuorempaan henkilöön;

> 8) 21 luvun 5 tai 6 §:ssä, 22 luvun 1 tai 2 §:ssä taikka 25 luvun 8 §:ssä, jos teko on naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen (SopS 53/2015) 37 artiklassa tarkoitettu avioliittoon pakottaminen,
> 38 artiklassa tarkoitettu naisen sukuelinten silpominen tai 39 artiklassa tarkoitettu pakotettu raskauden keskeyttäminen tai pakkosterilointi;
> 9) 29 luvun 1, 2, 5—7 tai 7 a §:ssä, 32 luvun 6 tai 7 §:ssä taikka 36 luvun 1 tai 2 §:ssä, jos teko on unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2017/1371 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu unionin taloudellisiin etuihin vaikuttava petos tai 4 artiklan 1—3 kohdassa tarkoitettu muu unionin taloudellisiin etuihin liittyvä rikos;
> 10) 30 luvun 7, 7 a, 8 tai 8 a §:ssä ja vaikka lainkohtia sovelletaan mainitun luvun 14 §:n nojalla;
> 11) 40 luvun 1—4 tai 4 a §:ssä, jos rikoksen tekijä on kansanedustaja, ulkomainen virkamies tai ulkomaisen parlamentin jäsen; taikka
> 12) 40 luvun 7*, 8, 8a tai 8b* §:ssä, jos teko on unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2017/1371 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu varojen väärinkäyttö ja jos rikoksen tekijä on kansanedustaja, ulkomainen virkamies tai ulkomaisen parlamentin jäsen.

Oikeusministeriö toteaa, että eduskunnassa käsittelyssä olevan hallituksen esityksen eduskunnalle siviilitiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi (HE 202/2017 vp) eduskuntakäsittelyssä hallintovaliokunta on, erikoisvaliokuntia kuultuaan, ehdottanut lisättäväksi rikoslain 40 luvun 12 §:ään uudeksi 4 momentiksi seuraavan (HaVM 30/2018 vp).

> Tämän luvun 1—3, 5, 7—10 ja 14 §:ää sovelletaan, viraltapanoseuraamusta lukuun ottamatta, ulkomaiseen virkamieheen, joka poliisilain 5 a luvun 57 §:n 4 momentissa tai sotilastiedustelusta annetun lain 20 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla toimii tai käyttää tiedustelumenetelmää Suomen alueella.

Oikeusministeriö toteaa, että säännöksessä vaikuttaisi olevan tarkoitus viitata nimenomaan poliisilain 5 a luvun 57 §:n 3 momenttiin. Oikeusministeriö pitää käsittelytilanteiden johdosta perusteltuna, että nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä sisällytetään mainitulla tavalla muutettu uusi 4

momentti ehdotettavaan rikoslain 40 luvun 12 §:ään, jos siviilitiedustelua koskeva lainsäädännön muutos tulee tältä osin voimaan ennen tässä esityksessä ehdotettua muutosta. Jos edellä käsitelty Euroopan unionin varojen väärinkäyttöä kansanedustajana koskeva muutos myös tehdään, rikoslain (39/1889) 40 luvun 12 § tulee oikeusministeriön näkemyksen mukaan muuttaa seuraavasti.

40 luku
Virkarikoksista

12 §
Soveltamisalasäännökset

Tämän luvun virkamiestä koskevia säännöksiä sovelletaan myös julkista luottamustehtävää hoitavaan henkilöön ja julkista valtaa käyttävään henkilöön.

Tämän luvun 1—3, 5 ja 14 §:ää sovelletaan, viraltapanoseuraamusta lukuun ottamatta, myös julkisyhteisön työntekijään.

Ulkomaiseen virkamieheen sovelletaan, viraltapanoseuraamusta lukuun ottamatta, tämän luvun:
1) 1—3 ja 14 §:ää;
2) 5 ja 7—10 §:ää, jos ulkomainen virkamies toimii Suomen alueella kansainvälisen sopimuksen tai muun kansainvälisen velvoitteen nojalla tarkastus-, tarkkailu-, takaa-ajo-, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämis- tai rikosten ennalta estämis- ja esitutkintatehtävissä taikka Suomen alueella kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain nojalla Suomen viranomaisen esittämän tai hyväksymän oikeusapupyynnön perusteella esitutkinta- tai muissa virkatehtävissä;
3) 7 ja 8 §:ää, jos teko on unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2017/1371 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu varojen väärinkäyttö.

Tämän luvun 1—3, 5, 7—10 ja 14 §:ää sovelletaan, viraltapanoseuraamusta lukuun ottamatta, ulkomaiseen virkamieheen, joka poliisilain 5 a luvun 57 §:n 3 momentissa tai sotilastiedustelusta annetun lain 20 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla toimii tai käyttää tiedustelumenetelmää Suomen alueella.

Tämän luvun *4, 4* a*, 8 a, 8 b* ja 14 §:ää sovelletaan myös ulkomaisen parlamentin jäseneen.

Rikosoikeudellista virkavastuuta koskevien säännösten soveltamisesta eräissä tapauksissa säädetään erikseen lailla.